

PUBLICATIES en PROJECTEN

Kerken in Rivierenland

Project voor het PO in opdracht van de Stichting Oude Gelderse Kerken bestemd voor:
de Sint Lambertuskerk in Buren
de Martinuskerk in Rijswijk
de Sint-Lambertuskerk in Kerk-Avezaath (2017)

De Grote Onbekende

Project voor de Sint Lambertuskerk in Buren bestemd voor groep 6 in het kader van het provinciaal erfgoedproject 'Reizen in de Tijd' van Erfgoed Gelderland (2017)
Zie ook: <https://www.reizenindetijd.nl/bezoeklessen/de-kroniek-van/de-grote-onbekende/>

Bezoek uit 1700

CKV-Onderwijsproject behorend bij 'Rondom Piccardt'
In samenwerking met Tineke Neyman (2017)
Zie ook: <https://rondompiccardt.com/bezoek-uit-1700/>

Rondom Piccardt

Theatraal lokaal historisch project
In samenwerking met Tineke Neyman en Karla Ubels (2016)
Zie ook: www.rondompiccardt.com

Het Saksische Serviesje. Drie eeuwen geschiedenis achter een restje porselein

Informatief en activerend boek voor kinderen van 10-12 jaar over de geschiedenis van een restje servies en de verhalen die er achter zitten. (Woudrichem 2014)

Kijk, een kerk in Gelderland!

Kijkblad voor kerken bestemd voor de groepen 6-8, op basis van het format van Groningen aangepast aan de situatie in Gelderland, in opdracht van de Stichting Oude Gelderse Kerken. (2014)

H. Antonius van Paduakerk

Project voor de groepen 1-8 PO, in opdracht van de Stichting Oude Gelderse Kerken. Werkbladen, docenten handleiding en digitoel. (2014)

Kleuters in de kerk. Leerlingen van de groepen 1 en 2 ontdekken de kerk met al hun zintuigen (2013)

Geknipt voor de kerk. Lesmateriaal over kerken voor groep 3 en 4 van het basisonderwijs. (2012)

Lesmateriaal en docentenhandleidingen in samenwerking met Ellis Hendriksen (IVAK) in opdracht van de Stichting Oude Groninger Kerken.

De oude Calixtuskerk in Groenlo

Project voor de groepen 3-8 PO. In opdracht van de Stichting Oude Gelderse Kerken en ontwikkeld in samenwerking met Geldersch Landschap en Geldersche kasteelen. (2011)

Kijk, een kerk!

Kijkblad voor kerken in de provincie Groningen bestemd voor de groepen 6-8, in opdracht van de Stichting Oude Groninger Kerken. (2010)

Kloostermoppen. Wat is dat nu weer? Nieuwe stenen maken op een oude manier

Handleiding voor docenten bij een educatief project voor groep 5-8 van museum Sint Bernardushof in Aduard. (2010)

De kerk van Leur

Project voor de groepen 3-8 PO. In opdracht van de Stichting Oude Gelderse Kerken en ontwikkeld in samenwerking met Geldersch Landschap en Geldersche Kasteelen. (2009)

De magie van het landschap

Verkenning van het landschap in de buurt voor kinderen van de groepen 3-8 PO en klas 1-2 VO in het Westerkwartier. Project in opdracht van Stichting Kwartiermakers en Organisatiebureau Geert Lameris. (Groningen 2008)

Huisjes van zand. Het gebruik van gekleurde kalkzandsteen in Noord-Nederland van 1900 tot 1925

in: Monumenten. Hét tijdschrift voor cultureel erfgoed. (Jaargang 28, nr.7-8 2007) 25- 28

Feestuitgave Open Monumentendag junior
Bundeling lesmateriaal 1998-2006 Comité Open Monumentendag Zuidhorn
Mede-auteur A. van der Vlis (Zuidhorn 2006)

Huisjes van zand. Het gebruik van gekleurde kalkzandsteen in Noord-Nederland van 1900 tot 1925
Mede-auteur Tineke Roelfsema (Groningen 2005)

Kerken, kloosters en religie

Kinderen van groep 7 en 8 maken kennis met het religieuze erfgoed van Groningen. Erfgoedproject in opdracht van KunstStation C en Stichting Oude Groninger Kerken (Groningen 2005)

De magie van erfgoededucatie

in: Heilige huisjes of cultuurtempels, erfgoededucatie en kerken. Publicatie jaarthemadag VBMK 8 oktober 2004, Leeuwarden (2005) 7-14

‘Vorbereidende les’ en ‘Les op begraafplaats’ in:

C. Sciarone e.a. **Ooievaar en Kraai. Een lespakket over geboorte, leven en dood voor groep 5/6 van het basisonderwijs. (2005)** Samenwerkingsproject Museum Stad Appingedam, Museum de Oude Wolden in Bellingwolde, het IVAK te Delfzijl en het Projectbureau Erfgoededucatie te Groningen.

Diverse bijdragen aan:

C. Sciarone, M. Brandse e.a. **De Kerstloed van 1717. Een project waarin kinderen uit Groningen meer te weten komen over hun eigen omgeving. Lespakket voor groep 7**
Ontwikkeld door Projectbureau Erfgoededucatie (2005)

De middeleeuwse keuken

Project voor kinderen van groep 6 in de gemeente Asten in opdracht van de Stichting Behoud Kasteelerfgoed Asten (Groningen 2004)

De oude kerk en haar omgeving. Een onderwijsproject voor de basisvorming vmbo en havo/vwo

Mede-auteur A. van Maaren. Cd-rom (Amsterdam/Groningen 2004)

Der Aa-kerk in Groningen. Stadse hoogtepunten.

in: Geschiedenis van de eigen omgeving. Erfgoedproject voor Nederlands als Tweede Taal.
In opdracht van de Nederlandse Museumvereniging. Mede-auteur 81-93 en werkboekje (Amsterdam 2003)

Beleef een kerk. CKV 1 in Thesinge.

Mede-auteur Mechtelien van Barneveld. Audio-cd en boekje. (Groningen 2003)

Focke en de verborgen schatten uit het Noorden. Een middeleeuwenproject van de Stichting Oude Groninger Kerken

Speel mee met Focke Werkboek voor groep 3-4. (Groningen 2004)

Kerken en Steenhuizen Werkboek voor groep 5-6 (Groningen 2002)

Een speurtocht in de Middeleeuwen Werkboek voor groep 7-8 (Groningen 2001)

Onderwijscentrum Leek

in: ‘De’Leek de geschiedenis. red. J. Bolling, G. Hadders en S. Homan (Leek 2000) 195 - 220

Over de drempel

Uitgave van de gemeente Zuidhorn voor haar inwoners ter gelegenheid van de overgang naar een nieuw millennium (Zuidhorn 1999)

Jac Heeren (1888-1967) onderwijzer, archivaris, conservator en geschiedschrijver

in: Brabantse Biografieën 5 (’s Hertogenbosch 1999) 33-37

Vlees en bloed. Levend gemaakte geschiedenis: bruikbaar in het onderwijs?

in: Theater & Educatie 4 (1998) 86-95

Het huis met de drie hoeken

Mede-auteur: C.G.van der Kooij. Lesbrieff voor groep 7/8 nav de gemeentelijke herindeling. (Zuidhorn 1997)

Veldnamen in Brittil, Noordhorn en Zuidhorn

(redactie) (Zuidhorn 1995)

Kleio en de markt

Bespreking van M.van Rooijen (red) Geschiedenis in de praktijk. in: Kleio 10 (1994) 24-25

Werkbladen

in: J.Nederveen Pieterse, Racisme en beeldvorming. Afrika door westerse ogen. Serie: Bouwstenen voor intercultureel onderwijs. 25 ('s Hertogenbosch 1994)

Zes lesbrieven

voor de bovenbouw van het basisonderwijs en de onderbouw van het voortgezet onderwijs in opdracht van het Veenkoloniaal Museum Veendam (Veendam 1993)

Werkboek Historische Optocht en Optochtprogramma

Tekstgedeelte (Zuidhorn 1992)

Zeven fragmenten uit zes eeuwen

Lesbrief voor de bovenbouw van het basisonderwijs (Zuidhorn 1992)

Historici en bedrijfsleven

in: Congresmap Toekomst in het verleden. Beroepsperspectief voor historici. (Groningen 1991) 40-41

Kleio en de markt

Bespreking van de dubbel-publicatie: Op schoenen en klompen. Honderd jaar werken in noordoost Nederland. in: Kleio 7 (1990) 30-32

Jac Heeren, een geboren geschiedschrijver?

in: De Vlasbloem. Historisch Jaarboek voor Helmond X (Helmond 1989) 229-246

Het Hanckemaproject

in: Kleio 7 (1988) 15-19

Bijdragen aan 'Vragen aan de Geschiedenis' (geschiedenismethode van Wolters Noordhoff)

Afrika, waarheen? deel 4/5 Havo (Groningen 1988) 103-132

De gordel van smaragd. deel 3/4 Mavo (Groningen 1993) 135-153

Jagers, boeren en stedelingen. deel 1 Mavo/Havo/Vwo (Groningen1994) 18-48

Gebruikersbulletin bijdragen als auteur en redacteur 1988-1993

WERKZAAMHEDEN

STICHTING OUDE GRONINGER KERKEN

1998-2013 Activiteiten en projecten op het gebied van erfgoededucatie.

STICHTING DER AA-KERK

2002 – 2013 Medewerking aan opzet en uitvoering van een breed en divers educatief programma.

PROJECTBUREAU ERFGOEDEDUCATIE

2001-2004 Het Projectbureau Erfgoededucatie verzorgde de erfgoededucatie voor musea, monumenten en archieven in de provincie Groningen.

NEDERLANDSE VERENIGING VAN HISTORISCHE ONDERZOEKSBUREAUS

2003-2008 Bestuurslid

MINISTERIE VAN ONDERWIJS, CULTUUR EN WETENSCHAPPEN

2002 Deelname searchconferentie tbv visies op de toekomst. Behoeft onderzoek QRA naar structuren voor erfgoededucatie na 2004.

STICHTING OUDE GRONINGER KERKEN/ SAMENWERKINGSVERBAND OUDE KERKEN

1998 Opdracht ivm vakoverstijgend lespakket brugklas 'De oude kerk in de buurt'

FEDERATIE VAN MUSEA IN DE PROVINCIE GRONINGEN/MUSEUMHUIS

1997- 2005 Bestuurslid

VERENIGING VAN DOCENTEN IN GESCHIEDENIS EN STAATSINRICHTING IN NEDERLAND (VGN)

1999-2007 Lid Didactiek- en Activiteitencommissie

1997 tot 2007 diverse workshops omgevingsgeschiedenis didactiekconferentie Vught

1994-2005 Afgvaardigde LNE (Landelijk Netwerk Erfgoededucatie), voorheen LOOG (Landelijke Overleggroep Omgevingsgeschiedenis)

1991 Mede-organisator symposium 'Kleio en de Markt II' Amersfoort 26-10-1991

1991 Mede-organisator Jaarvergadering 9-3-1991 Utrecht over geschiedenis en media

1989 Mede-organisator symposium 'Kleio en de Markt' Amersfoort 11-3-1989

1989 Workshop 'Historici en bedrijfsleven' op bovengenoemd symposium

1988-1997 Lid Commissie Volwasseneneducatie

HISTORISCHE KRING ZUIDHORN

- 1987-2014 Lid, sinds 1988 voorzitter, Hanckemacommissie
- 1995-2001 Lid filmcommissie (productie dorpsfilm)
- 1990-1995 Leiding veldnamenonderzoek
- 1990-1994 Bestuurslid
- 1989 Lezing over de bevolking van Zuidhorn in de 19e eeuw
- 1987-1992 Opzet en uitvoering diverse onderwijsprojecten

VERDERE ACTIVITEITEN ZUIDHORN

- 1995-2006 Lid Commissie Open Monumentendag Zuidhorn
- 1999 Productie Millenniumboekje
- 1993 Toespraak dodenherdenking
- 1992 Lid commissie Historische Optocht

HARMINA WIERSMA STICHTING GRONINGEN

- 1994-95 Voorbereiding expositie Joden in Pekela in het Veenkoloniaal Museum Veendam
- 1992-94 Lesbrieven Veenkoloniaal Museum Veendam
- 1992 Voorbereiding film Koude Oorlog in Oost-Groningen

STICHTING BORG VERHILDERSUM LEENS

- 1996-2000 Bestuurslid (portefeuille educatie)
- 1996-1997 Voorbereiding en presentatie drie series van vijf afleveringen 'Gronings Goud' in opdracht van TV-Noord over diverse aspecten van het landgoed

SENIORENACADEMIE GRONINGEN (HOVO)

- 1997-1998 Cursuscoördinator; tien luistercolleges over koningin Wilhelmina

REGIONALE COMMISSIE NASCHOLING GESCHIEDENIS EN STAATSINRICHTING VOOR NOORD-NEDERLAND

- 1989 Cursusleider Nascholing Geschiedenis

MINISTERIE VAN ONDERWIJS EN WETENSCHAPPEN

- 1989 Lid Responsgroep voor de ontwikkeling van deelkwalificaties bij het examenprogramma voor geschiedenis

WOLTERS NOORDHOFF GRONINGEN

- 1987-1994 Diverse activiteiten in het kader van de geschiedenismethode Vragen aan de Geschiedenis, behalve auteur ook bureauredacteur, redacteur Gebruikersbulletin en medewerker gebruikersservice